

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. a Felix.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

evidentia: & hoc sensu legimus Claudium Gorgum lenocinii absque accusatore damnatum, l. 1. §. unde *quari*, ff. ad leg. lul. de adul. & Julium Casarem capitali supplicio affecisse libertum, alioqui sibi gratissimum (quamvis nullo accusante) eo quod Etruscum Romani uxorem adulterasset, apud Suetonium in lul. cap. 48. Unde intelligitur lex i. C. de castod. reor. in illis verbis: *Sive accusator existat, sive eum publicæ sollicitudinis cura produxerit*. Ubi per publicæ sollicitudinis curam intelliguntur officiales, stationarii, milites, seu hirenarchæ, de quibus Tertull. in apolog. ait: *Latronibus investigandis per universas provincias militaris statio sortitur*. Duraenus lib. 1. disp. cap. 38. Revardus lib. 4. variar. cap. 11. Fornerius ubi supra.

12. Exponitur cap. nulli 5. hoc tituli.
Sed supra traditæ assertioni primò obstat textus in cap. nulli 4. hoc tituli. ubi cum quidam familiares cuiusdam Episcopi ipsum de quodam crimine accusarent, ipse exceptionem illegitimitatis opposuit, asserens eos criminosos esse, malæ famæ, & vilis opinionis: cumque quæreretur, an accusatores essent audiendi, respondit Paschalis, non licere Episcopo à sua accusatione repellere, quos à sua communi familiaritate neglexit separare, antequam ipsam accusarent. Ex quo textu deducitur, criminosos ad accusandum Episcopum admitti, nec etiam oppositâ criminis exceptione eos repelli: igitur etiam si illegitimus sit accusator, reus vexatur. Agnovit difficultatem Glossa in eo textu, & eam solvere intendit duplici modo. Primò asserit, criminosos accusatores in huius textus specie admissos fuisse, quia Episcopus de exceptis criminibus publicè infamatus erat, in quibus illegitimi etiam, & minus idonei accusatores admittuntur, cap. per tuas, de simonia, supra probavi. Quam Glossæ sententiam plures tenuisse asserit Hostiensis ibi num. 3. Sed

quia hæc solutio verbis textus non congruit, siquidem in eo non agitur de criminibus exceptis, idè ab ea recedit Glossa, & veriùs docet, quod licet criminosi legitimi accusatores non sint, juxta supra tradita; tamen cum Episcopus accusatur à suis familiaribus, non potest eos ut criminosos repellere, cum priùs deberet eos à sua familiaritate abjicere, aliàs non creditur homines malæ famæ, & vilis opinionis in sua familiaritate retinuisse, ut in eo textu dicemus.

Secundo supra traditis obstat textus in l. 3. §. præterea, ff. de suspect. tutor. in illis verbis: *Præterea videndum est, an & sine accusatore possit suspectus repelli? Et magis est, ut repellat debeat*. Ex quibus aperte constat, posse quem sine accusatore damnari: ergò multò faciliùs cum illegitimo accusatore. Nec dici potest, in eo textu iudicem per inquisitionem processisse; quia ad utilitatem privatam officio suo iudex crimen inquirere non potest, ut ibi notavit Gothofredus. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, quod licet regulariter nemo damnatur sine accusatore, tamen jure singulari receptum est, quod si Prætori liqueat argumentis evidentissimis turem suspectum esse, & malè versari in tutela, vel cura, eum removeere possit, quod specialiter inductum fuit pupillorum favore, & ob publicam utilitatem, quoniam negotia pupillaria pertinent ad publicam curam, l. 10. §. ult. ff. de testam. tutel. l. 1. ff. de excus. tut. l. 2. ff. qui petant tutor. l. 2. §. tractari, ff. ad Tertul. l. 19. C. Theod. de curat. ut expressè docetur in d. §. præterea, & notavit Cujac. ad tit. C. de suspect. tutor.

Etiam præsentî assertioni opponi potest textus in c. quàm gravi, de excessibus Prælat. cujus interpretationem dedi in c. 2. de confess. c. Porro, de divorciis: & ejus interpretationem in ejus notis adduxi.

13. Exponitur l. 3. §. præterea ff. de suspect. tutor.

CAPUT II.

a Felix.

HÆc sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam & in ecclesiasticos sæviunt viros indifferenter, conservari firmissimè volumus in sæcula. Si quis Episcopus ab illis b accusatoribus, qui c recipiendi sunt, fuerit accusatus, postquam ipse ab eis a charitative conventus fuerit, ut ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere noluerit, non olim, sed tunc ad Summos Primates causa ejus canonicè deferatur, qui in congruo loco intra ipsam provinciam, tempore congruo, id est, autumnali, vel æstivo, Concilium regulariter convocare debent, ita ut ab omnibus ejusdem provinciæ Episcopis inibi audiatur. Quò & ipse regulariter convocatus, si eum aut infirmitas, aut alia gravis necessitas non detinuerit, adesse debet, quia ultra provinciæ terminos accusandi antè licentia non est, quàm audientia f rogetur.

NOTÆ.

1. a Felix.] Ita legitur in prima collectione, sub hoc tituli, cap. 8 in hac autem sexta collectione legitur idem, quasi idem auctor sit huius textus, & antecedentis: sed Felicem II. auctorem esse illius textus, jam probavi; præsentem verò textum esse Felicis I. constat ex ejus epistola 2. quæ extat tom. 2. Concilior. ex qua transcripsi litteram huius textus, etiam neglectâ temporum ferie. Concilium utrumque caput ejusdem Felicis esse arbitrat. Burchardus lib. 1. Decreti, cap. 169. & 174. Carnotensis lib. 5. Decreti, cap. 271. & 292. ex Felice illum citant. Etiam reperitur textus hic in col-

lectione canonum Hadriani notis illustrata ab Ant. Augustino tom. 1. Concilior. Bini, & 18. Regiæ editionis, can. 5. Hujus thematis sententia referuntur ab Athanasio, & Alex. Synodo, tum ab eodem Felice minore cap. 2. & 3. epist. 1. ad eundem Athanasium, qui testis est, hoc etiam fuisse sumptum ex Nicæna Synodo: sed ante eam Synodum eadem fuit sententia tam primi Felicis, quàm Stephani epist. 2. & postea reperitur in addit. capit. lib. 7. cap. 143. Felix primus electus fuit ultimo die anni 172. & martyrio coronatus die 30. Maii. anno 275. ut post Baronium in eo anno, & in Martyrol. die 30. referunt Binius d. tom. 1. Concil. Ciaconius tom. 1. de vit Pontific. Carolus a

sancto Paulo in Biblioth. Pontific. littera F.

2. b *Accusatoribus*] Glossa, Abbas, & repetentes in presenti anxie querunt, quomodo plures accusatores admittantur in hoc casu, cum non possint plures unum simul accusare, quando agitur ad publicam vindictam, l. si plures 16. ff. hoc tit. l. 2. in fine, l. 29. §. penult. ff. ad leg. Jul. de adult. l. 4. C. hoc tit. l. 3. in princip. & §. si ad plures, ff. de sepul. br. violat. l. 13. tit. 1. part. 7. late docent Ant. Matthæus ad tit. de accusat. cap. 2. Ant. Gomez lib. 3. variar. c. 1. num. 35. Jul. Clarus §. ult. quæst. 13. num. 1. Decianus lib. 3. tract. crimin. c. 32. à princip. ex quibus sunt qui affirmant, principium hoc procedere tantum in accusatione, non verò in denunciatione, de qua in presenti agitur. Sed hanc solutionem rejiciunt Abbas hic, num. 2. Felinus nu. 1. quia ratio, quâ nititur Consultus in d. l. si plures, æquè viget in denunciatione, ac in accusatione, nec in hac parte inter eas ullum datur discrimen. Quare cā solutione omisā, communiter placuit Felicem in presenti agere de pluribus accusatoribus; non quia plures simul admitti debeant, juxta textus proximè adductos, sed quia si fuerint admissi, & accusatus non opponat, processus sustinetur. Ita docuerunt Glossa 1. per textum ibi, in d. l. 4. C. hoc tit. Abbas, & alii repetentes in presenti. Ant. Gomez, & Jul. Clarus ubi supra. Verum hæc interpretatio admitti nequit, quia credi non potest, sanctum Felicem agere de pluribus accusatoribus, qui attentio jure communi admitti non possunt, etiam si iidem admissis processus sustineatur parte non opponente. Alii discrimen constituunt inter eum casum, in quo plures aliquem accusare volunt ad vindictam tantum publicam, nullum interesse ex accusatione capientes, nec suam, suorumve injuriam prosequentes; & inter eum casum, in quo pro suo interesse ad accusandum procedunt; quando enim nullius accusantium interesse versatur, ex accusatoribus unus eligitur, quis sit magis idoneus, d. l. si plures, cum similibus. Secundo verò casu quando omnium accusantium interesse versatur, omnes admitti debent, cap. olim, hoc tit. l. 3. §. si plures, ff. de sepulchro violato: docent Salicetus in d. l. 4. Cod. hoc tit. Anania in cap. 1. num. 3. de collus. de reg. Jul. Clarus d. §. final. Greg. Lopez in d. l. 3. part. 11. quo casu accipiunt presentem textum; nam cum subditi Episcopum suum de criminibus deferunt, post admonitionem causam suam prosequuntur, & pro suo interesse Episcopi crimina coram legitimo iudice deferunt; nam cujuslibet eorum interest bonum habere Prælatum bonis moribus præditum; unde merito omnes accusatores admitti fuerunt. Sed veriùs dicendum est, in presenti textu Pontificem non agere de uno, vel pluribus accusatoribus unius delicti, vel Episcopi; sed tantum regulam generalem tradere servandam in accusationibus Episcoporum; unde supponit Pontifex, eos tantum admittendos esse, qui de jure possint admitti; siquidem signanter ait, qui recipiendi sunt. Per quæ posteriora verba non tantum explicantur, verum etiam restringuntur præcedentia, quæ de pluribus agunt, ita ut non comprehendant omnes cujuscunque qualitatatis, sed illos, qui recipiendi sunt, & ita legitimos, juxta tradita superiori commentario: & deinde non semper, nec indistinctè admittantur omnes in quibuscunque casibus, sed illi, qui in iisdem recipiendi sunt, id est in casibus, in quibus iure possunt recipi, pro ut contingit ubi plures non de uno, sed de pluribus criminibus aliquem accusant, ut innuit Pontifex in illis verbis:

causa ejus ad Primates canonicè deferatur; significans non unam, sed plures causas criminum contra Episcopum proponi, veluti plures ratione unius officii, veluti tutoris; vel unum representantes, cap. licet, cap. penult. hoc eodem titulo; pro suo commodo, & in causam propriam, veluti coheredes, aut contortes ejusdem litis: vel ratione injuriæ communis, plures unum de unico crimine accusantes, juxta tradita per Bartolum in d. l. si plures; vel cum plures inter se ita conveniunt, quo casu etiam in judiciis publicis plures admittendos esse docuerunt Duarenus lib. 1. disp. cap. 39. Ant. Matthæus ad tit. de accusat. cap. 2. unde Felix in presenti generalem tradit doctrinam servandam in accusatione Episcoporum, juxta principia juris, non quia specialiter consultus fuisset de Episcopo à pluribus accusato.

c *Qui recipiendi sunt*] Id est non criminosi, & infames, ut postea exposuit in eadem epistola Pontifex in cap. infamis persona 3. quæst. 7. cap. si accusatorum 3. quæst. 10. & alii similes. Nec obstat textus in cap. oves 2. quæst. 7. ubi docetur, quod subditi Prælatum suum accusare non possunt, nisi à recta fide deviaerint: ergo in presenti textu non rectè supponit Felix, Episcopum à propriis subditis fuisse accusatum. Augetur hæc difficultas ex cap. clericus, ead. g. ubi aperte docetur, sacerdotem adversus Episcopum nec accusationem interponere, nec testimonium proferre posse; quod latius probant Baronius anno 112. no. & 199. n. 6. Turrianus lib. 3. pro canon. c. 12. & 13. Pro cujus difficultatis solutione discrimen est constituendum inter subditos bonos, & criminosos; & inter accusationem ex affectu fraternæ charitatis propositam, & inter eam, quam pravo, & maligno animo proponunt. Primo casu prohibentur criminosi, & etiam illi, qui malo affectu, non ex charitate, sed ex pravitate vitam superiorum infamare; & reprehendere intendunt. Unde Evaristus in cap. si quis sine 17. 2. quæst. 7. prohibet ne opinione indiscussa audiantur accusatores Episcoporum. Illustrat Ant. Augustin. in notis ad can. Hadriani V. Concilior. fol. 569. secundo verò casu Episcopi ab honestis, & probis subditis ex affectu charitatis accusari valent, unde D. Augustin. ait in cap. presumunt 2. quæst. 7. Presumunt Prælatus non debere se reprehendi, vel accusari pro eo, quod canones passim non constituerunt eos accusandos, quod tantum negatur solis criminosis, cum de se reprehendendo Veritas ipsa testetur: Si male locutus sum, perhibe testimonium de malo. Facit Damianus P. in quadam epistola ad Alex. Pap. Quis est hic arrogantia tumor, quis elationis fastus, ut quod insolenter excessum est, à suis subditis dedignantur audire? Nec his allegationibus utendum est, ut dicant, se non debere ab his accusari, ne videantur suis excessibus velamen obtendere. Et in c. querendum, ead. 2. g. 7. dicitur, quod qui non sunt rectæ fidei, & conversationis, & quorum vita est accusabilis, non possunt majores natu accusare; & hoc casu intelligendi sunt textus in d. c. oves. c. qualis, c. majorum, c. sententia 2. g. 7. in quibus prohiberi videtur talis accusatio: verò subditi probi, & aliàs ad accusandum idonei, possunt suos Prælatos accusare, ut probat textus sic intelligendus in c. sicut 46. 2. g. 7. & hoc casu procedit præfens textus, ubi statuit Felix Episcopum, non à quibuslibet posse accusari, sed ab illis tantum, qui recipiendi sunt; hoc est, à subditis probis, & honestis, & ex affectu charitatis accusationem proponentibus. Nec hæc solutioni obstat textus in d. cap. oves, in illis verbis: Nisi à si de exorbitaverit. Ex quibus deducitur, sacris canonibus

nonibus esse definitum, & præscriptum casum in quo subditi possunt accusare suos Prælatos: igitur in nullo alio casu Prælati accusatio subditi est permittenda: nam huic difficultati facile ex se ratiō dicitur respondetur; ea enim verba sic intelligi debent, quod subditi, criminosi, & infames Pastorem suum accusare non possunt, nisi à fide exorbitaverit: ceterum si à fide discesserit, tanta est huius criminis labe, ut etiam criminosi ad ejus accusationem admittantur, *cap. in fidei favorem, de hæret. in 6. docuit Turriseremata in dict. cap. or es, num. 2. & 3. nec etiam obstat textus in d. cap. clericum, cui omnia Glossæ duplici solutione ibi, verbo Laicus, respondendum est, textum illum procedere in clericis in minori gradu constitutis, qui majorum crimina deferunt, non gratiā correctionis, sed ex pravo animo: qui merito ab accusatione repelluntur, cum non ex affectu charitatis profiliant, ut ibi notavit Turriseremata.*

d Charitative conventus.] Id est monitus, ut post Glossam exponunt omnes repetentes in presenti. Sed tunc obstat, quod Felix in præsentem agit de accusatione, ut constat ex illis verbis, *accusatoribus, & accusatus*: at in accusatione nulla requiritur monitio charitativa, *c. veniens, c. licet, hoc tit. ubi* quia monitio tantum desideratur ad denunciationem evangelicam, que ad penitentiam, & emendationem dirigitur, juxta caput novum, *de judicis*: probatur in *c. qualiter 24. in fine*, ibi: *Denunciationem charitativa monitio, hoc tit.* In accusatione vero, per quam ad vindictam publicam agitur, à qua reus per penitentiam, & emendationem non liberatur, *l. qui ea 67. vers. nemo, ff. de furtis*, ea monitio non est necessaria, nec effectum habere potest, ut satis colligitur *ex d. c. qualiter*, ad finem, ubi constituitur differentia inter denunciationem, in qua monitio charitativa desideratur, & accusationem, in qua non monitio, sed inscriptio requiritur. Quam difficultatem ut effugiant omnes repetentes hic, præsentem textum accipiunt non de accusatione, sed de denunciatione; & verba illa, *accusatoribus, & accusatus*, pro denuntiatoribus & denunciato accipit Glossa *in presenti*, & *in c. licet Heli, hoc tit.* quam communiter sequuntur omnes, ut refert Felinus *hic, n. 2.* Sed hæc communis interpretatio sustineri non potest, si quidem expressè repugnat verbis textus. Deinde quia ex illis verbis, *causam emendet, & eam corrigere noluerit*, satis deducitur, Pontificem agere de accusatione, per quam Episcopus impetebatur; quia damnum datum accusatori non emendabat, partique læsæ non satisfaciebatur: de illi putarunt, præsentem textum specialiter procedere in Episcopo, qui accusari nequit, nisi præmissa monitione: quem intellectum rejicit Abbas *hic, n. penult. ex d. c. veniens, d. c. cap. licet*, quibus frustra satisfacere intendit Beronius *hic num. ult. vers. Circa secundum*. Quibus omnis dicendum est, sanctum Felicem in præsentem agere de subditis accusantibus Episcopum civiliter de crimine aliquo ad propriam utilitatem, & emendationem damni ab eo dati, ut innunt verba proximè expensa: quo casu necessaria est præcedens monitio, id est interpellatio extrajudicialis, *c. si quis erga 2. q. 7. cujus textus verba mirè conveniunt cum verbis præsentis textus*; de qua etiam accusatione ad privatum commodum, seu propter damnum privato illatum emendandum, loquuntur textus in *c. accusatio 15. in fine 2. q. 7. Alexander epist. 1. post princip. ibi: De his clericis, & laicis, qui Episcopos, vel reliquos Sacerdotes prius tam ad Primates eorum, quam ad*

reliquos accusant judices, quam auribus eorum, à quibus se laesos existimant, inculcant, ut ab eis, aut jus suum, ut justam recipiant apologiam, &c. Stephanus epist. 2. ibi: *Nec aliquis eorum (Episcoporum) aut Ecclesiarum actorum, vel defensorum ad aliquos prius accusari debet, quam ipse charitative bis, aut ter ab eis, qui se laesos existimant, vel eos pro aliquibus errantibus corrigere cupiunt, conveniantur, ut ab eis, aut familiarem emendationem, aut justam recipiant excusationem.* Athanasius ex Synodo Nicæna reclusus ab Ant. August. in epist. lib. 30. tit. 2. ibi: *Si erga Episcopum, vel actores Ecclesie quisquam causam habuerit, eos cum charitate mansuere conveniat, ut ab eis vulnus rectè sanetur, aut ipse, si secus egerit, accusator excommunicetur.* Unde rectè juxta antiquorum PP. sententiam Felix in præsentem statuit in accusatione Episcopi procedi debere ad emendationem, quia agebatur de injuria privato illata. Facit textus in *l. quidam Hiberus 12. ff. de servit. urbanor. junctis Osualdo lib. 17. Donelli, cap. 1. littera B. Meril. lib. 3. obs. cap. 8.*

e Primates.] Quamvis inspecto jure civili, & apud bonæ notæ auctores Primates passim dicantur, qui alios auctoritate, dignitate, vel officio antecellunt, & primum locum obtinent, à reliquis distinguuntur, *l. sciendum 4. vers. Sed & si, ibi: Primatibus, ff. de legationibus, l. ult. C. de offic. divers. judic. l. 1. junctâ rubricâ, C. de Alexandria Primatibus, lib. 11. c. 1. de pace firmand. in usib. feudor. Tiraquel. de nobilit. c. 37. n. 36.* in jure tamen canonico Primas dicitur is, qui apud ecclesiasticos in provincia, regno, vel natione aliqua primam sedis dignitatem habet, in quo sensu Primates appellantur Patriarchæ, quali principes Patrum; qui Patriarchæ à Primatibus potius nomine, quam re, dignitate, aut officio differre, dicuntur in *cap. duo simul, de officio, ordinari, c. antiqua, de privileg.* docent plures laudati à Cenedo ad *Decret. collect. 58. n. 1. Casare de ecclesiast. hierarch. disp. 4. §. 3.* Juxta hanc ergo acceptionem probat textus hic, causam, in qua Episcopus accusatur, deferendam esse ad Primates, seu Patriarchas: quod etiam probatur in *c. Primates 2. q. 1. cap. 1. in princip. 4. q. 5. ibi: Ad Primates provincia.* Sed obstat quod hujusmodi causæ Episcoporum non ad Primates, seu Patriarchas, sed ad Archiepiscopos, vel Metropolitanos deferri debent, *authent. de sanctissimis Episcop. §. si quis vero vers. Si autem*: seu ad Concilium provinciale, seu nationale, *cap. 2. c. accusatus, cum sequenti 3. q. 6. c. si clericus, vers. & si 1. q. 1. Trident. sess. 24. de reform. c. 1. vel tandem ad Summum Pontificem, qui in gravioribus Episcoporum causis ad eundem est, d. c. accusatus.* Cui difficultati ut satisfaciant Abbas *hic num. 3. Barb. de potestate Episcopi allegat. 112.* accipiunt Primates in hoc textu pro Archiepiscopis & Metropolitanis, qui etiam Primates dicuntur, *c. sanè, de foro competentis.* Illustrant Bosquerus in *notis ad Innoc. III. lib. 1. epist. 5.* sed cum in præsentem de Primatibus majoribus agatur, necessariò per eos intelligendi sunt Patriarchæ, juxta tradita per Casarem de *Ecclesiast. hierarch. d. disp. 4. §. 2.* Quare hac solutione omnia distinguendum est cum Duareno *lib. 1. de sacr. Eccles. ministris*, inter jus antiquum Pontificium, & novum; nam veteri jure canonico inspecto non solum discussio causarum criminalium Episcoporum, verum & sententia ad Synodum provincialem, vel Primates spectabat, ut probant textus ita accipiendi in *c. ulio 3. q. 6. c. 1. & 2. 6. q. 4. c. Episc. 65. II. q. 3.* Noviori tamen jure circa causas graviores Episcoporum aliter cautum fuit, ita

ita ut in illis sola discussio Concilio Provinciali, seu Primatibus permitteretur, Pontifici sententiâ reservatâ, juxta textus *in d. cap. accusatus. cap. discutere. cap. quamvis. cap. multi 3. q. 6.* Nec contrarium probatur in hoc textu; nam ut rectè notavit Felinus hic, *num. 2. notab. 1.* Felix in hoc textu non docet causas criminales Episcoporum ad Primates esse deferendas, ut ab eis sententiâ terminentur, sed ut de eis judicialiter cognoscat; & si causâ levis est, quia Episcopus civiliter accusa-

tur, eam decidat; aliâ causâ discussâ Romani Pontificis sententiâ expectetur. Prosequitur latius Marcha *in concordia Sacerdotii, & Imperii, lib. 3. cap. 16. cum sequent.* Ubi disputat tam ex veteri, quàm novo jure, Episcoporum causâ à quo sint terminandæ?

f. *Referuntur.*] Sequuntur in ipsa epistola alia verba, quæ extant *in cap. si Episcopus 3. q. 2. cap. si agrotans 3. q. 3. cap. infame 3. q. 7. cap. peregrina 3. q. 6. cap. absente 3. q. 9. cap. si accusatorum 3. q. 10.*

CAPUT. III.

Gregorius ^a Guidiscalco Duci Campanie.

Illa ^b prapositionum sollicitudo utilis, illa est cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil vendicat. Restringenda ergo sub ratione potestas est, nec quidquam agendum prius, quàm concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis tempore justum omne putat ira quod fecerit. Pervenit itaque ad nos, magnitudinem tuam usque ad hoc esse impetu furoris impulsam, ut non solum frangi januas monasterii sancti Archangeli, verum etiam diripi exinde, quod ibi inventum est, feceris. Insuper autem sic contra Abbatem ejusdem monasterii diceris exarsisse, ut nisi occultant se, iracundiâ tuâ tempore latuisset, non leve discrimen incurrisset: denique ut metu tuo perterritus, de domo, in qua se olim receperat, exire nuncusque non audeat. Quod ne frustra fecisse forsitan videreris, fugam monachi ipsius, qui ad hostes abiit, ad ejus, quantum ad nos perlatum est, crimen impingis, asserens quod cum ipsius voluntate fugerit. Quod si ita est, contristamur, & valde vestram sapientiam miramur. Nam si licitum putatis, ut aliorum culpa aliis sit nociva, multi huic possunt crimini subjacere. Diversorum enim nobilium servi, multarum Ecclesiarum clerici, diversorum monasteriorum monachi, multorum judicum homines sæpe se hostibus tradiderunt. Ergo si hoc creditur, servorum utique Domini, clericorum Episcopi, monachorum Abbates, diversorum fugitivorum judices, omnes sub culpa sunt & crimine constituti. Nunquid & diebus magnitudinis tuæ multi de civitate, in qua consultis, & ad ^d Longobardos milites fugâ non lapsi sunt? Et quis tantæ indiscretionis, tantæque possit stultitiæ reperiri, ut eorum iniquitatem tibi æstimet applicandam? Hæc itaque sollicitè pensa, atque ex te aliorum causas æstima, ut in quorundam adversitates falsis suspicionibus non ducaris. Si verò est aliquis, qui de prædicti monasterii Abbate possit aliquid dicere, quod ad ^e culpam, reatumque ejus pertineat, nos hoc non negligi, sed magis unâ quidem cum eis, quorum interest, causam omninò districtè & sollicitè volumus perferuari, ut aut feriat vindicta culpabilem, aut absolvat veritas innocentem. Si autem nullus inveniri potuerit, qui contra eum hoc, quod solus ipse perhibes, asserat: hortamur magnifice fili, ut à memorati monasterii, Abbatifque ipsius te adversitate contineas, & potius tuitionem illis, & propter Deum charitatem impendas. Et si quid est unde animi vestri fortassis offensi sunt, pro nostra eis interventione remitte: & ita vos, sicut Christianos convenit & prudentes, in eorum magis juvamine commodate: quatenus & nos vobis gratias referamus, & ante omnipotentem Dominum mercedem pro impensis servis ejus beneficiis, ac solatiis, acquiratis. Dat. mensè Februarii, ind. iij.

NOTÆ.

^a **G**regorius.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titulo. c. 5. & reperitur textus hic in ipsis epistolis D. Gregorii lib. 8. indict. 3. epist. 12. ex quo regesto restituo integram hujus textus. Campania ab urbe Romana usque ad Siler Lucaniâ fluvium perducitur, in qua opulentissimæ urbes Capua, Neapolis, & Salernus constitutæ sunt: quæ ideo Campania appellata est, propter uberrimam Capuæ planitiem, ut referunt Italiæ scriptores. Guidiscalco huus provinciæ Duci

rescribit Gregorius in presenti.

^b Illa.] Verba quæ sequuntur usque ad verbum fecerit, extant in cap. illa n. q. 3.

^c Abiit.] Forasan ut transfuga, ut hostibus sa-

^d Longobardos.] Abbas in presenti, num. 3. Felinus num. 2. Beroius num. 4. docent duo hæc differre in eo, quod per culpam intelligitur delictum ex negligentia proveniens; per reatum verò peccatum ex malitia, seu dolo procedens: quo sensu culpa in specie, & doli differunt, & ut diversa proponuntur in l. contractus. ff. de R. l. l. de arare, §. qui iusto, ibi. Sine dolo malo, culpa tamen, ff. de interrogat. act.

Reatus